

cova-negra; i fa més que això, corroborant de retop tota l'etimologia CUMBA NIGRA.

Alguna alternativa? En podríem imaginar una, que tindria la virtut de donar explicació de la -D- de la forma medieval *Cauda Nigra*. És la que m'inspira l'etim. del poble de Bages *Coaner*, que demostrarem en l'article (infra): CODICE NIGRU 'mata negra', 'bosquíria espessa'. Suposaríem, doncs, potser, que el nom mallorquí vingui de CODICE NIGRA, passant per *codeznegra* < *codenegra*, amb una -D- que hauria tingut existència real, i després s'hauria perdut en la història fonètica, ajudant-hi la interpretació demo-etimològica 'cova negra' o 'cua negra'.

En efecte, sembla possible que en aqueixa zona, almenys en la Mallorca pre-sarraïna, hi vagi haver bosquina espessa, negra. Hi ha, però, objeccions: que el ll. CODEX 'soca', i translaticíament 'bosquina', era masculí, i així es presenta en el cas de *Coaner*, però aquí hauríem de suposar un femení NIGRA i en fonètica mossàrab, esperaríem a Mall. *codče* de CODICE. Cercar-hi justificacions fonètiques o per contaminació seria ja massa rebuscat, contra objeccions de fonament clar. En conclusió, l'etim. CUMBA NIGRA és neta d'objeccions, i és digna de preferència.

En el dubte seria útil trobar-li algun suport en noms del català continental. *Coanegra* ens consta com a cogn. des de 1397, però és cogn. mallorquí. *AlcM* no ens informa de l'extensió d'aquest cognom.

Com a NLL sí que en sé un de continental, que és un poc diferent, però tanmateix de singular semblança amb el nom mallorquí; quant al dubte plantejat tindria la virtut orientadora de portar inequívoc article femení i designar un lloc d'intensa i palesa negror. Per desgràcia aquest és un nom problema, d'interpretació ben dubtosa. I més susceptible de rebre llum del nom mallorquí que de prestar-n'hi. Sigui com vulgui s'imposa estudiar-lo conjuntament, en apèndix.

La Cunagra, a la Vall de Finestres, en l'Alt Gironès —igual lícita hauria estat una grafia *Con-*, ja que es pronuncia *lə kunágrə*—. És a la part més alta de la vall de Sant Aniol de Finestres; recollit allí en l'enquesta de 1958 (XLIV, 97), i visitant el lloc, de nou, l'abril de 1968; és amunt del llogaret de *Les Medes* i es tracta del cràter d'un petit volcà apagat, com els que es troben disseminats, des d'allí cap a Santa Pau i Olot (cf. infra, l'art. *Cruscat*). Llavors m'ho vaig fer dir i explicar de nou per 3 inf. pàgines. És un pla alt de la serra, i des del temps volcànic (S. xv), hi ha quedat un lleuger clot, poc fondo, i que s'inunda fàcilment; entre això i que la terra volcànica és rica en humus, ara es conrea i és fertíllima. I aquí sí que ningú podria dubtar de la negror. És un lloc parió de l'ex-volcà de la Font-Pobra, vora la collada entre Santa Pau i St. Iscle de Collort, uns 3 k. més a l'O. de la Cunagra, en la mateixa carena: sinó que el de la Fontpobra és més fondo, i ple encara de carbó volcànic; un veritable antre tenebrós (visitat de nou, 1980). També *La Cunagra* és negra a tot ser-ho. Aquí són els

fets topogràfics que quasi imposen l'ètimon --NIGRA. Però, s'hi oposa aquí la *á* de la síl·laba tònica. I què seria el primer component?

Examinem unes quantes alternatives. Per salvar l'objecció de la *á* tònica proposem les primeres. 1) CUNA ACRE 'bressol agre, aspre'; alludint a la forma en clot poc profund. CUNA no és català, però sí llatí: una relíquia toponímica fóra ben isolada. Cert que la idea de 'bressol' apareix en toponímia catalana, en una *bressolada*, per un clot o cometa, com nom genèric, bastant repetit en tota la Cat. Nord. En recordo casos des del peu del Carlit (la *Bressola d'Orlú*), fins a les valls llewantines del Canigó: *Font de la Bressola* a la Llaguna (Capcir), en el Vallespir, L'Empordà etc. *St. Just des-Berç* forma etim., alterada per etim. pop. en el *Desvern* del Baix Llobregat. Contra CUNA ACREM, però, resta la massissa objecció que CUNA no ha existit mai en català, ni en recordem casos en la nostra toponímia, per més que *bressola* i *Des-berç* siguin comparables, però només en semàntica.

Les altres alternatives suggerides per justificar la *á* accentuada topen amb objeccions pitjors: 2) LACUNA ACRE: hi ha realment un estanyol; amb una segmentació alterada: *La cunagre*, però hauria de ser un cultisme, sense el tractament cat. de L > ll i amb una -C- insonoritzada. Condió increïble per al nom d'un indret tan rústic i inhabitable.

3) Si menys-estimem l'accentuació, podríem, en canvi, agermanar-lo amb el nom mallorquí, sigui CUMBA NIGRA o COVA NIGRA. Pel significat serien legítims tots dos; mal que no sigui gaire profunda la *Cunagra* es pot mirar com una comella i fins com una cova (esbotzada després, per una erupció). I com que de negra ho és de debò, ací es podria admetre dissimilació *koman-* > *kovan-*, i pèrdua ulterior de la -v- (cf. *Coanca* i *Coancs*, COVA, -ANKO, -ANKA etc.). Per la -a- i l'accentuació caldria suposar un desplaçament en hiatus, com en *boaria* > *bòria* (*DECat*, s. v.); anàlogament *koanégra* > *kōnégra* > *kónəgrə*. Diríem que *ə* i *a* formen en català un arxi-fonema, en el sentit que la gent no distingeix la -e de *torre* de la *a* de *torra*, o la *e* de *aferrissar-se* de la *a* de *afarrissar-se*. ¿Seria, doncs, lícit argüir que, per a la gent, això ja era *Co-nagra* i havien menyspreat l'accentuació? Argücia bastant sofisticada.

Més aviat suposar una fluctuació accentual *cónagra/ conégra* finalment estabilitzada *Conágra*. Potser es podria reforçar recordant que a l'E. Mj. es conservaren illots en el cat. continental de la *ə* neutra tònica balear. Avui encara es pronuncia *nógrə* en el baix rossellonès del Nordest, la Salanca; així com en les muntanyes del Gironès, Empordà i Garrotxa, hi havia illots de la reducció rossellonesa de -ns a -s (*Camons* > *Camós* etc.) i així com hi hagué illots de -N' > -n: car ni *Begudán* ni els *castelloninjs* no són lluny. Imaginar que en aquest racó selvàtic i reculat de les muntanyes gironeses, subsistís un illot de *ə*, que hagué de ser la pron. comuna de tot el cat. or. i ross. fins al S. XIII no és precisament arbitrari: això ajudaria a l'estabilització de *kunágrə* en aquella fluctuació en-